

The background of the slide is a photograph of a lush tropical forest. Several tree trunks are visible, many of which are covered in moss and have epiphytic plants growing on them. The foliage is dense and green, with sunlight filtering through the canopy in some areas.

Prof. dr. sc. Zlatko Mihaljević

OPĆA EKOLOGIJA

ZIMSKI SEMESTAR – tjedno 2+2+0 (P+V+S)

ECTS 5

SATNICA KOLEGIJA

OPĆA EKOLOGIJA

```
graph TD; A[OPĆA EKOLOGIJA] --> B[PREDAVANJA]; A --> C[VJEŽBE]
```

PREDAVANJA

VJEŽBE

OCJENJIVANJE I VREDNOVANJE RADA STUDENATA

- 2 kolokvija

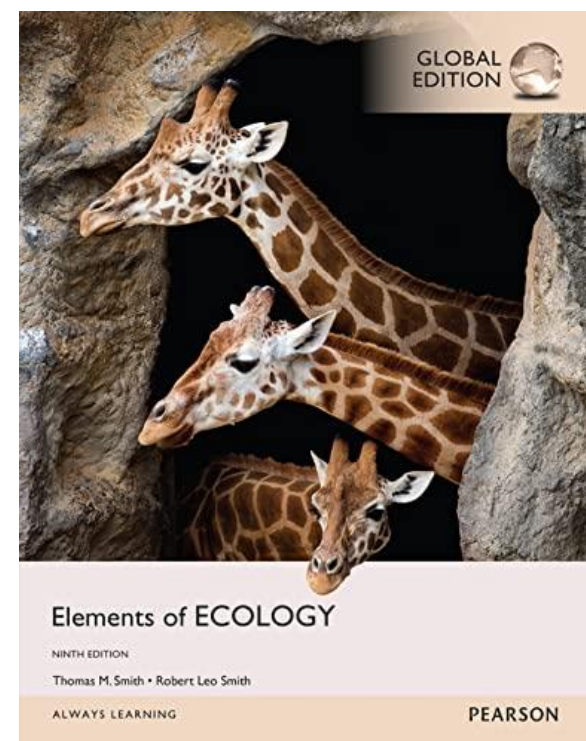
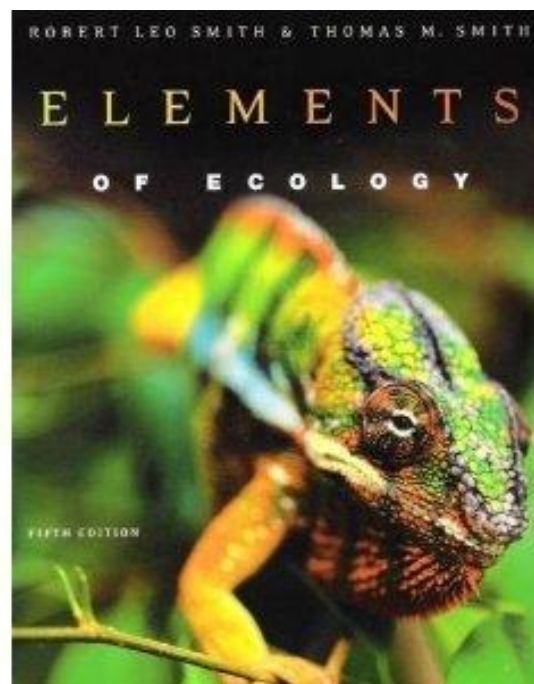
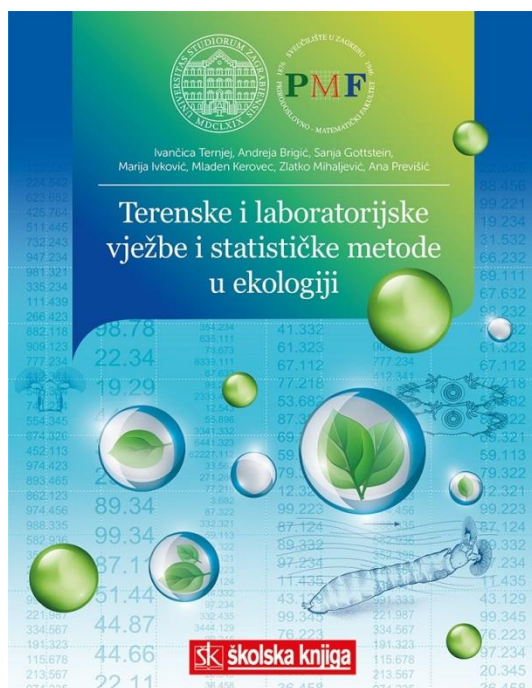
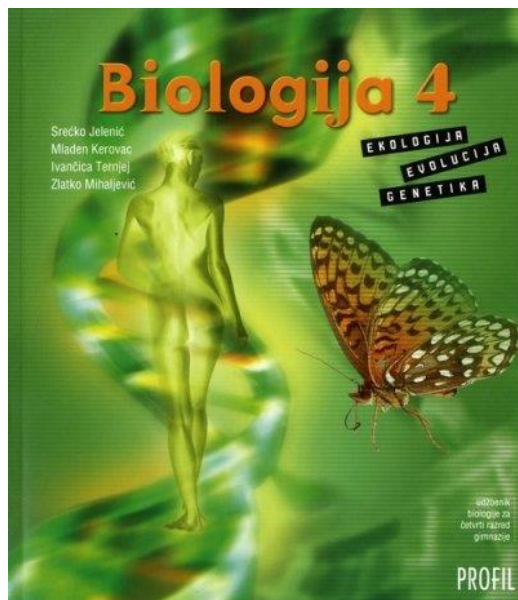
ocjenjivanje prema bodovnoj skali (% riješenog kolokvija - pismenog ispita):

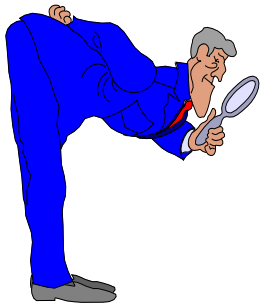
- * 91-100 izvrstan (5)
- * 81-90 vrlo dobar (4)
- * 71-80 dobar (3)
- * 60-70 dovoljan (2)

Studenti mogu prihvatiti konačan uspjeh na kolokvijima, ako su oba kolokvija riješena s minimalno 60% uspješnosti. Studenti koji su temeljem kolokvija pozitivno ocijenjeni, ako ne prihvaćaju ocjenu o tome obavještavaju predmetnog nastavnika. Ostali prijavljuju jedan od ispitnih rokova, radi upisa ocjene.

- na svakom redovitom ispitnom roku, raspoloživa su dva ispitna termina. Ispit se sastoji od pismenog i usmenog dijela ispita. Preduvjet izlaska na usmeni ispit je uspješno apsolviran pismeni ispit.

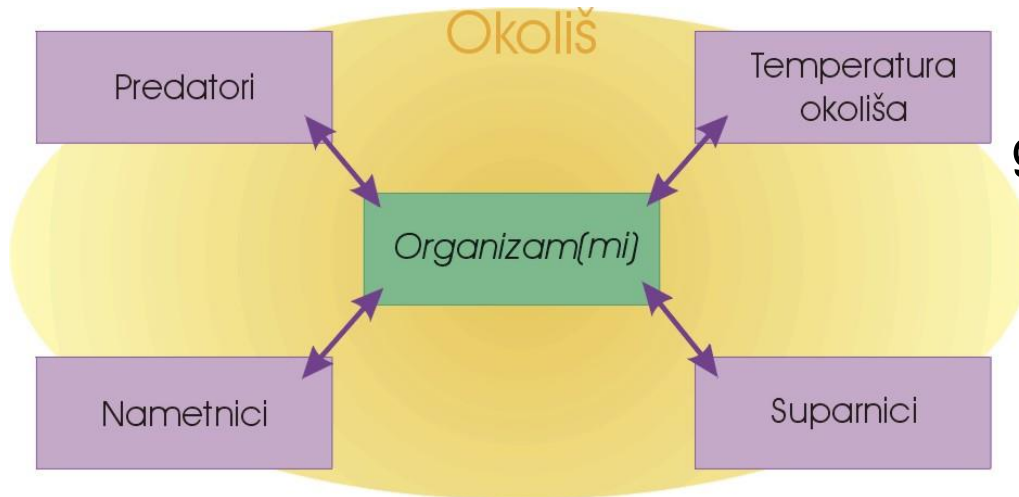
- nije prihvatljivo odbijanje pozitivne ocjene na ispitnom roku

ŠTO JE EKOLOGIJA?

- **Znanost** koja izučava **međuvodnost** živih bića i njihovog prirodnog okoliša

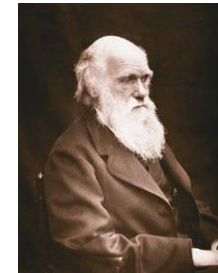
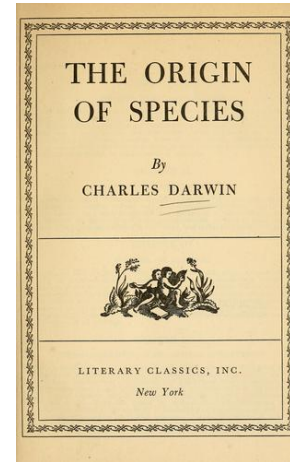
grč. oikos = kuća, dom, boravište, stanište

logos = riječ, govor, znanost

- Znanost o interakcijama koje određuju distribuciju i gustoću populacija pojedinih vrsta (Krebs, 1972)

... povijest ekologije

- Hipokrat (460. – 377. pne)
  - Aristotel (384. – 322. pne)
  - T. Malthus, 1798 – principi rasta populacije
  - CHARLES DARWIN, 1859: Podrijetlo vrsta
  - ERNST HAECKEL, 1866: Generalle Morphologie der Organismen
- ⇒ Upotrijebio termin ekologija za povezanost živih bića i okoliša
- G. F. Gause, 1934 – kompeticija i predacija
  - R. Lindeman, 1942 – koncept ekosistema
  - E. P. Odum, 1953 – Fundamentals of Ecology
  - R. H. Mac Arthur, 1955 – raznolikost / stabilnost zajednica
  - G. E. Hutchinson, 1957 – organizacija zajednica

Charles Darwin (1809-1882)

Ernst Haeckel (1834-1919)

... podjela ekologije

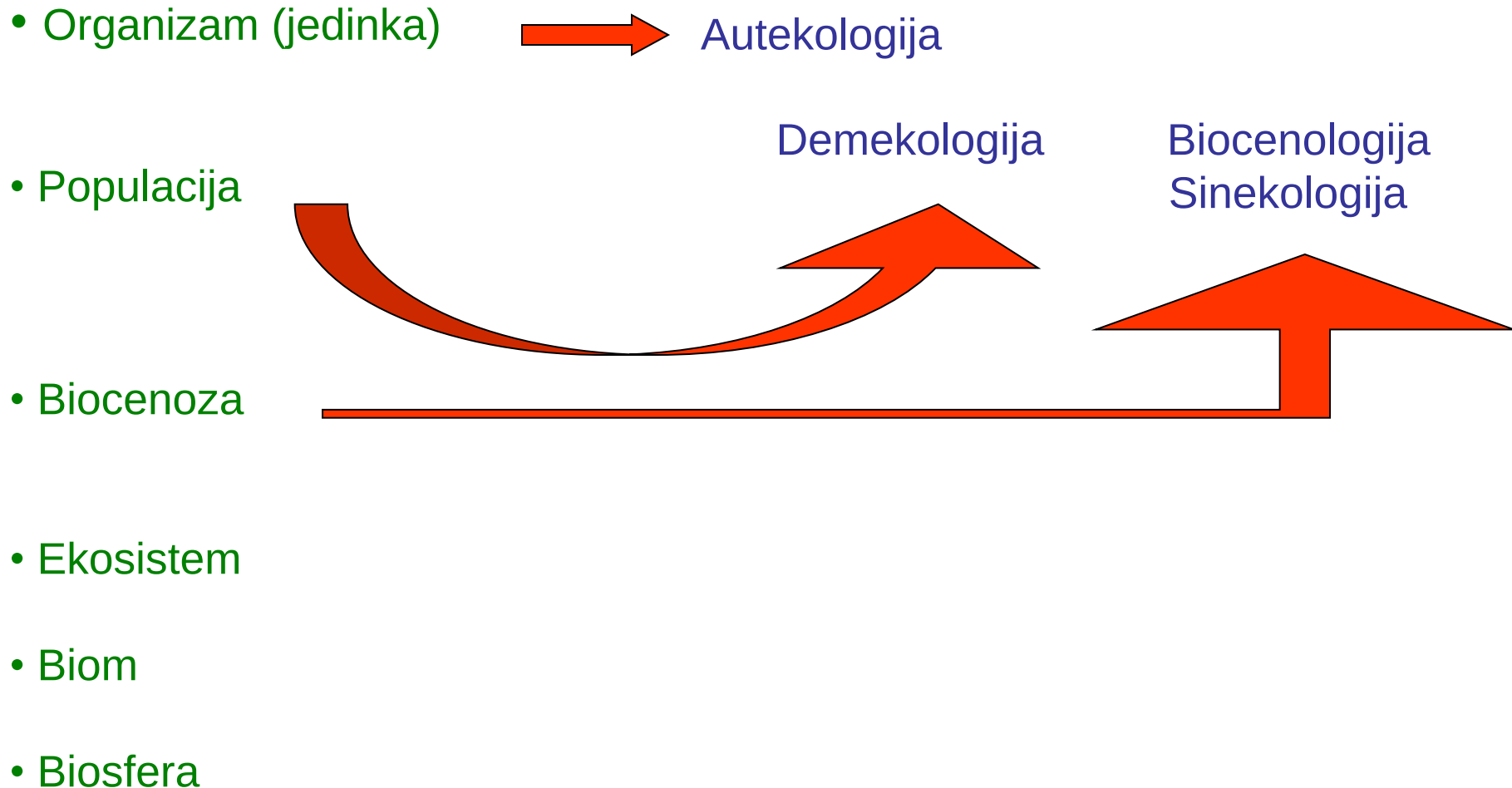
- Prema tipu organizama ekologija se dijeli:
  - a) ekologija bilja (fitoekologija)
  - b) ekologija životinja (zooekologija)
  - c) ekologija čovjeka (humana ekologija).
- Prema značajkama Zemljine površine:
  - a) terestrična ekologija
  - b) akvatična ekologija.

... metode u ekologiji

- teoretska razmatranja
- opažanja i eksperimenti u prirodi i laboratoriju

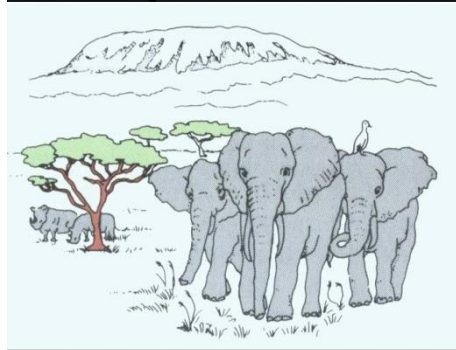
... predmet istraživanja

Grane ekologije

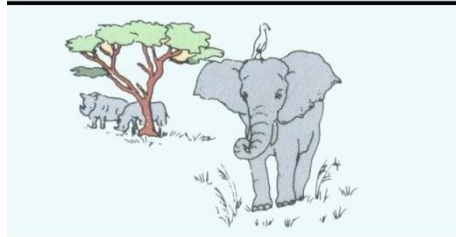

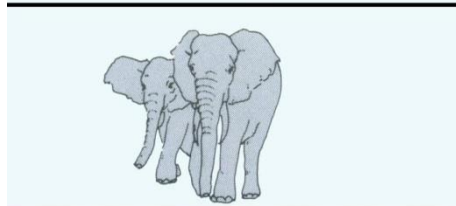
BIOSFERA

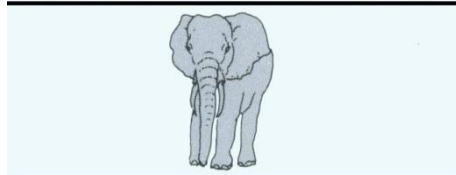
EKOSISTEM

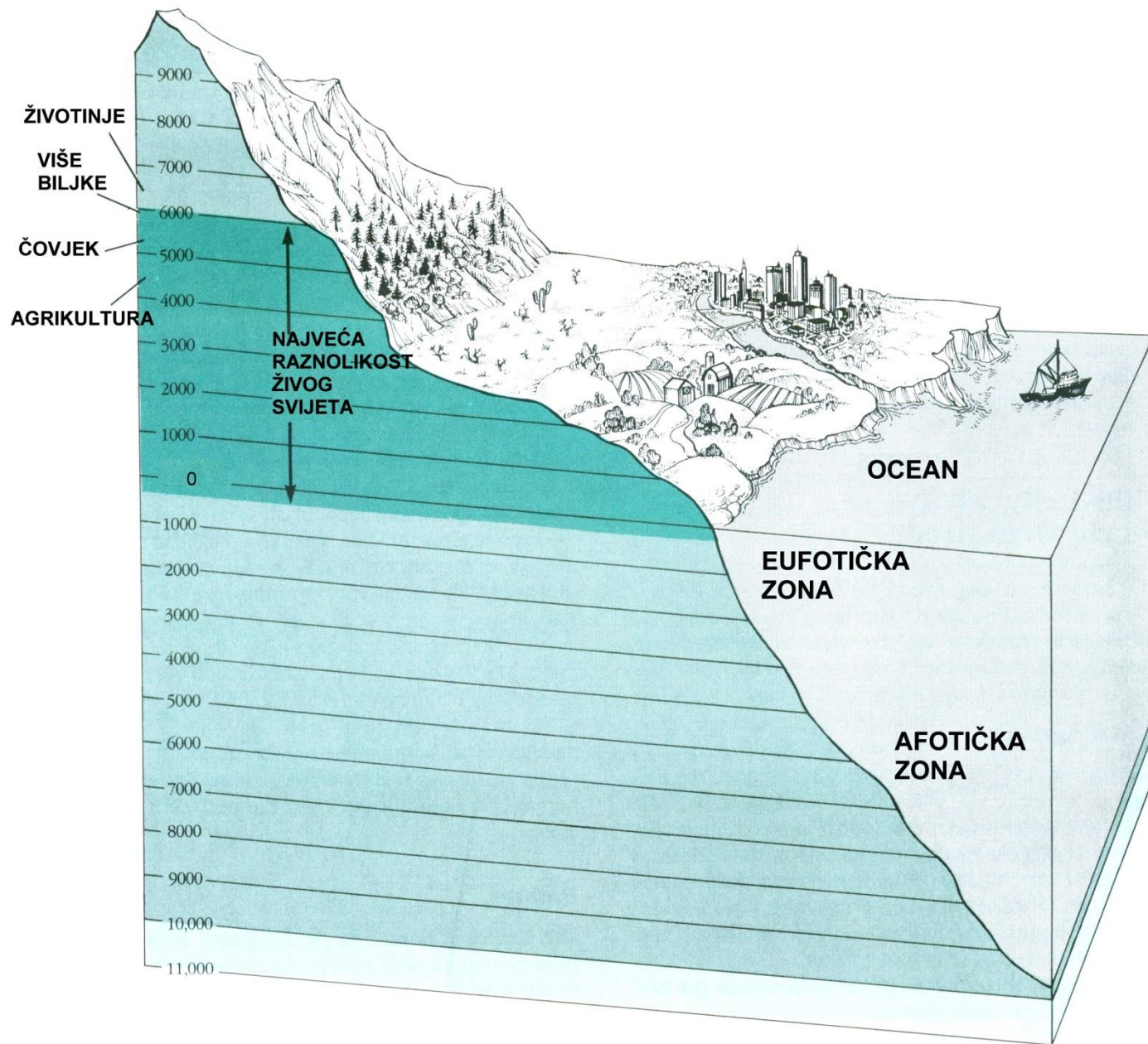
BIOCENOZA

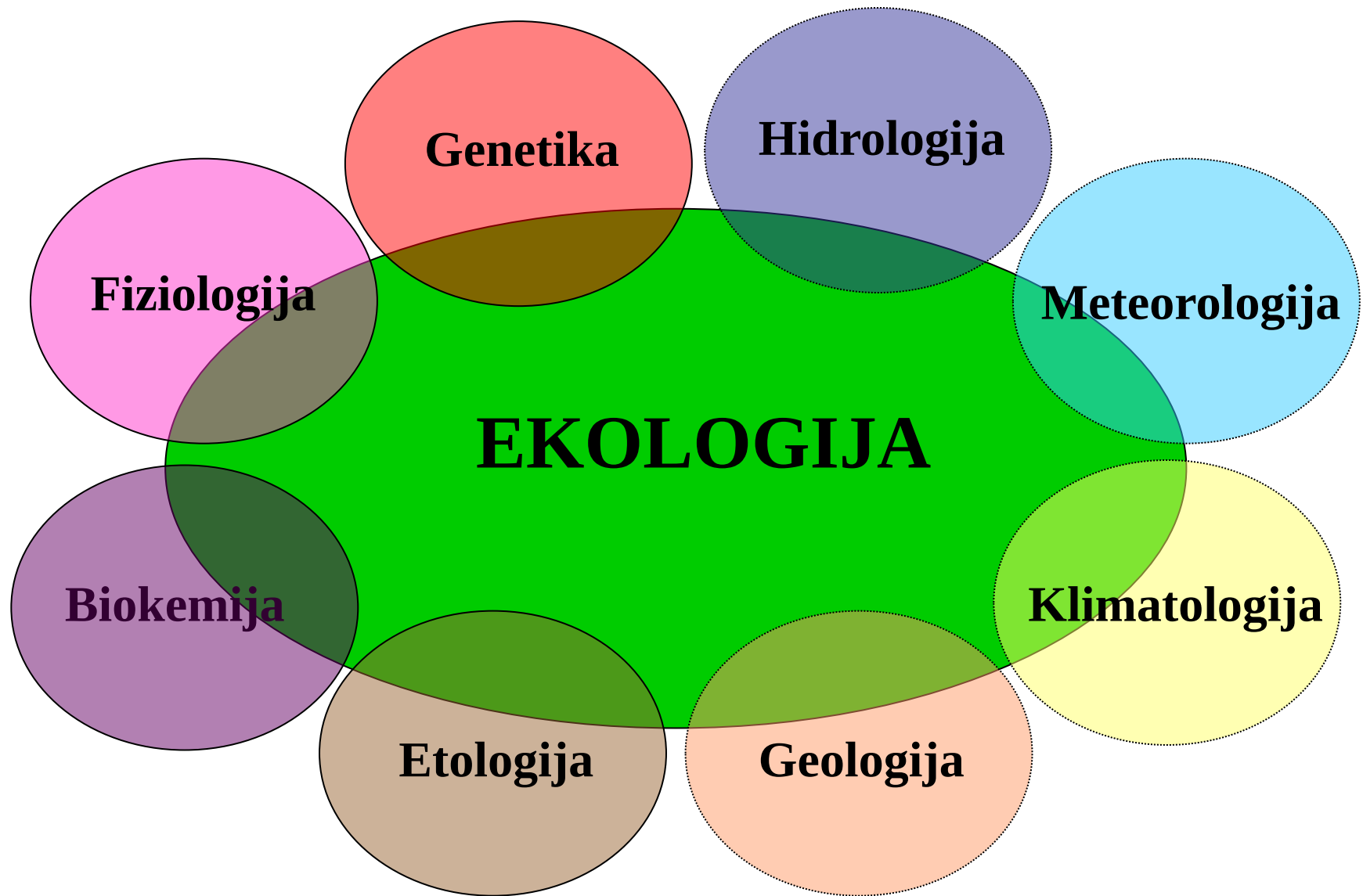
POPULACIJA

JEDINKA

... Ekologija - multidisciplinarna znanstvena disciplina

Održivi razvoj (1987) - razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice, a pritom ne ugrožava potrebe budućih generacija

Ujedinjeni narodi (UN) glavno su globalno tijelo za kreiranje smjernica održivog razvoja, dok niz međunarodnih dokumenata zaključenih pod okriljem UN-a predstavljaju opći regulatorni okvir za pitanja održivog razvoja.

Montrealski protokol (1987): smanjenje uporabe freona

Kyoto protokol (1997): smanjenje emisije stakleničkih plinova

Pariški sporazum o klimatskim promjenama (2015)

Direktiva o pticama - očuvanje svih vrsta ptica koje se pojavljuju na teritoriju država članica, te njihovih jaja, gnijezda i staništa

Direktiva o staništima - očuvanje prirodnih staništa i divlje flore i faune

NATURA 2000 je ekološka mreža koja obuhvaća područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske Unije

Okvirna direktiva o vodama - daje okvire kojim se utvrđuju osnovna načela održive politike upravljanja vodama u EU - kopnenih, površinskih, prijelaznih, priobalnih i podzemnih voda.

Okvirna direktiva o morskoj strategiji – održavanje i postizanje dobrog stanja morskog okoliša

Usluge ekosustava - dijelovi ekosustava koje direktno ili indirektno koriste ljudi, odnosno sve usluge koje prirodni ekosustavi i vrste koji ih čine pružaju, a čovjek ih koristi što omogućuje ljudsko blagostanje i dobrobit (Fisher i sur. 2009)

- hrana, voda, izvori sirovina, izvori energije, lijekovi, kisik, razgradnja organske tvari, pročišćavanje vode, stvaranje i održavanje sustava tla, ublažavanje poplava, oprašivanje, edukacijske i rekreacijske usluge
- procjena ekonomske vrijednosti usluga ekosustava

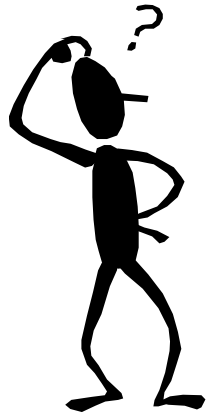
Narušavanje ekološke ravnoteže i okoliša (razine):

EKOLOŠKA - nerazumijevanje ekoloških principa

EKONOMSKA - pohlepa, dobit, profit

SOCIJALNA - siromaštvo

POLITIČKA – nuklearni pokusi

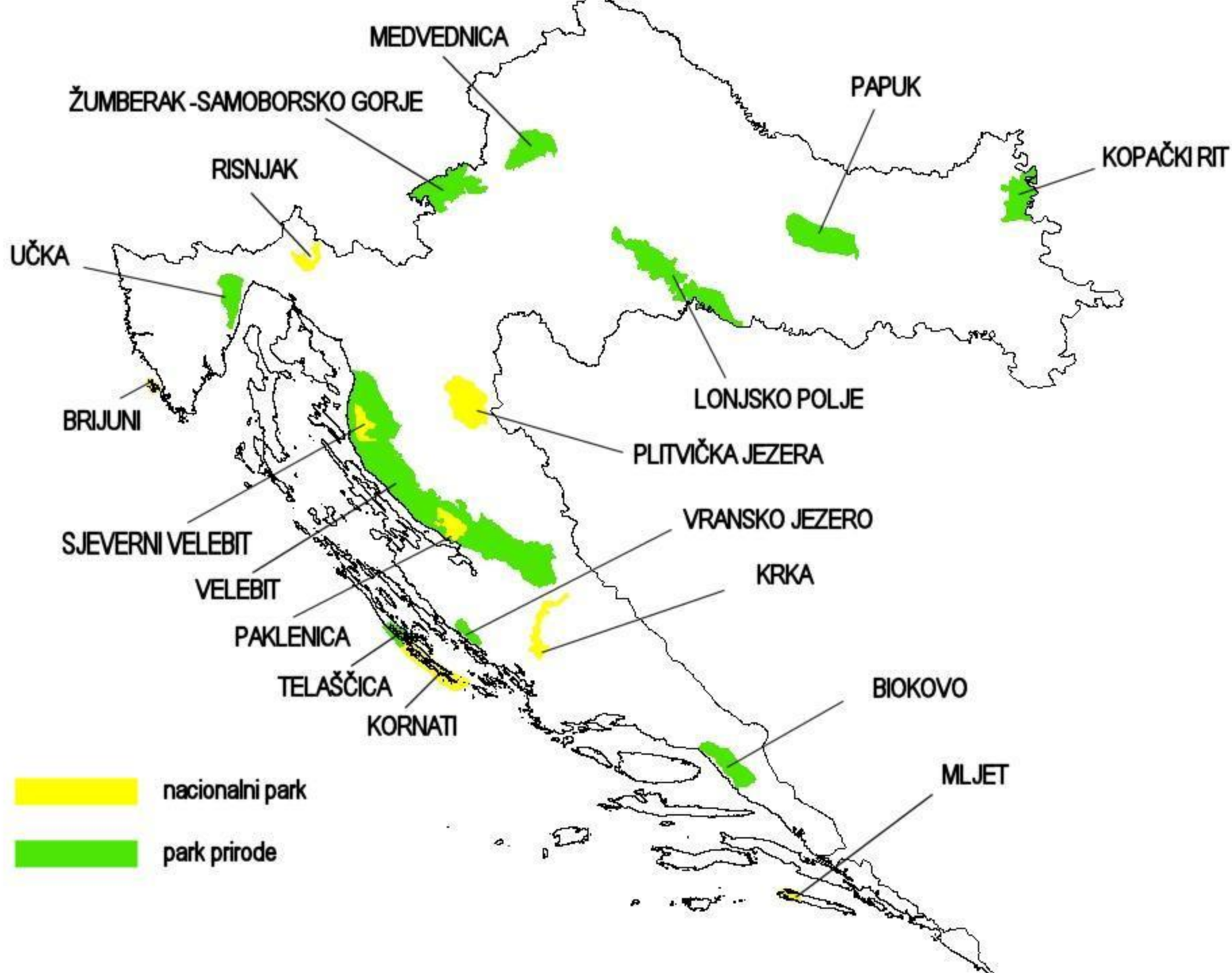

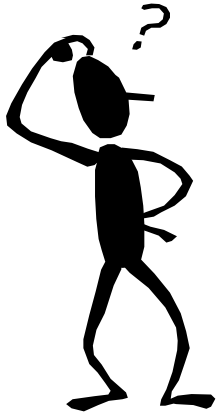
ZAŠTITA PRIRODE

(Nature conservation)

- održavanje i njega prirodnih krajolika u skladu s ekološkim zakonitostima i prema društvenim potrebama
- temelji se na objektivnim znanstvenim spoznajama ekologije i na subjektivnim društvenim vrednovanjima odr. prostora
- **središte interesa - živa komponenta:** ekocentrični ili biocentrični pristup

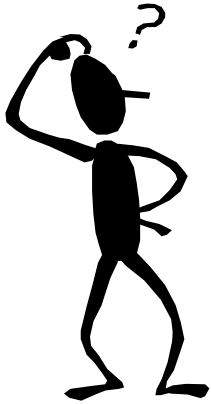
Kategorija	Broj	Površina (km ²)	% površine RH
Strogi rezervat	2	24,25	0,03
Nacionalni park	8	966,65	1,10
Posebni rezervat	77	398,30	0,45
Park prirode	12	4020,90	4,56
Regionalni park	2	1020,12	1,16
Spomenik prirode	81	1,18	0,001
Značajni krajobraz	82	1072,58	1,22
Park-šuma	26	30,23	0,03
Spomenik parkovne arhitekture	119	7,78	0,01
Ukupno	408	7541,99	8,56

ZAŠTITA OKOLIŠA (Environmental protection)

- **središte interesa - čovjek:** antropocentrični pristup
- **okoliš** - prostor od interesa za čovjeka iz gospodarskih i zdravstvenih razloga
- problem korištenja nuklearne energije, zbrinjavanje i uklanjanje otpada

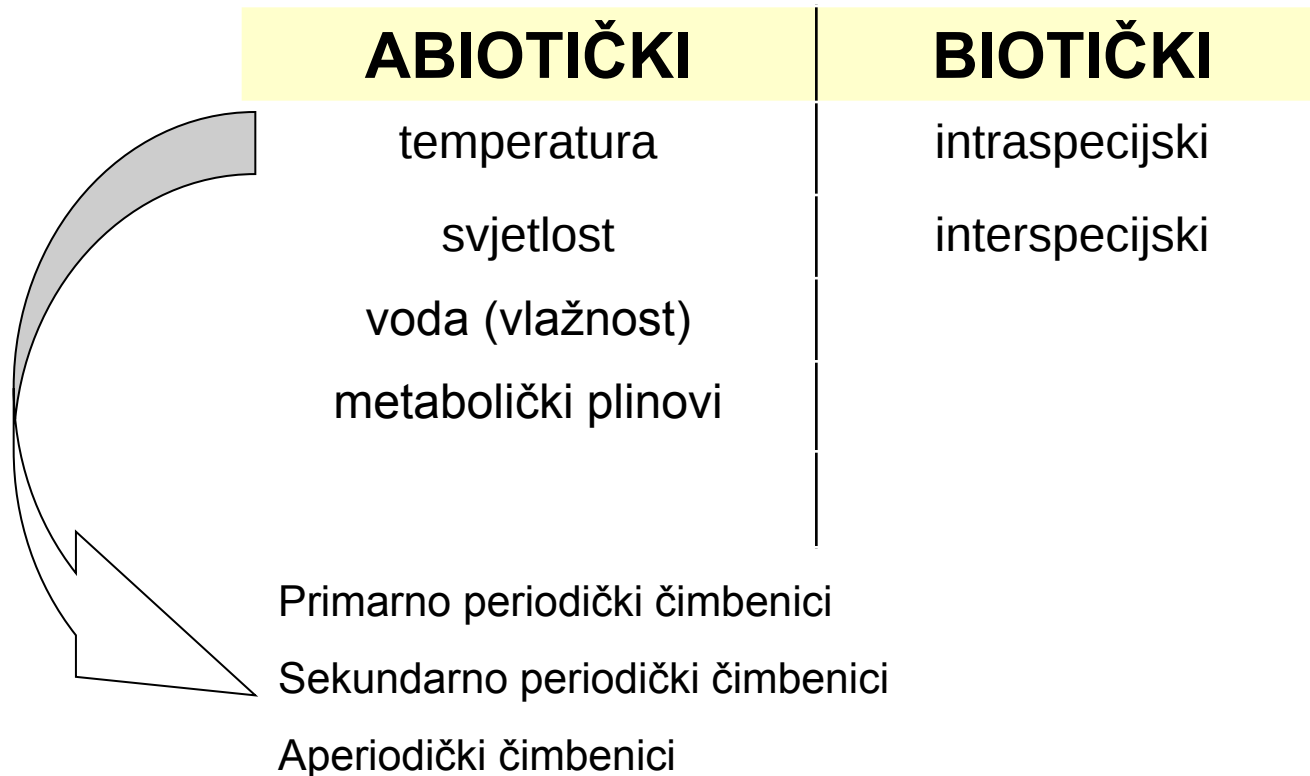

ZNANOST O OKOLIŠU (Environmental science)

- Interdisciplinarna znanost o međusobnoj povezanosti ljudske populacije, prirodnih resursa i onečišćenja (znanost o utjecaju čovjeka na okoliš)

STANIŠTE - BIOTOP

- prostor na kojem živi određena vrsta (populacija ili biocenoza)
- odlikuje se specifičnim kompleksom ekoloških čimbenika

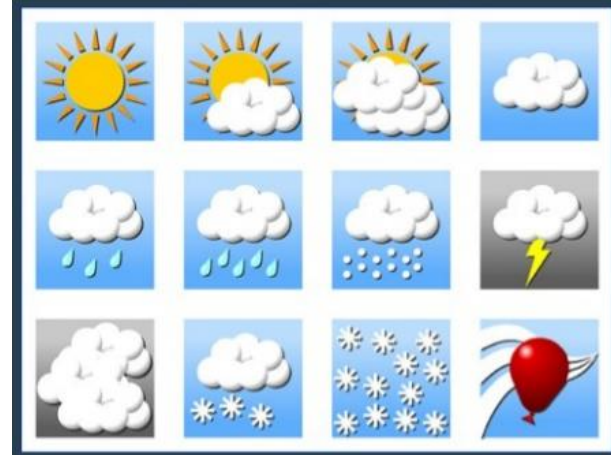

Klimatski: temperatura, svjetlost, voda, vlaga, vjetar ...

Geološki: sastav stijena, struktura i sastav i kemijski sastav tla, pH i temperatura tla ...

Geografski: karakteristike reljefa - izloženost suncu, nagib ...

KLIMA ili PODNEBLJE

- **Prosječno stanje atmosfere prilike tijekom višegodišnjeg motrenja**
elementi klime: insolacija, temperatura zraka, tlak zraka, smjer i brzina vjetrova, vlažnost zraka, padaline, naoblaka

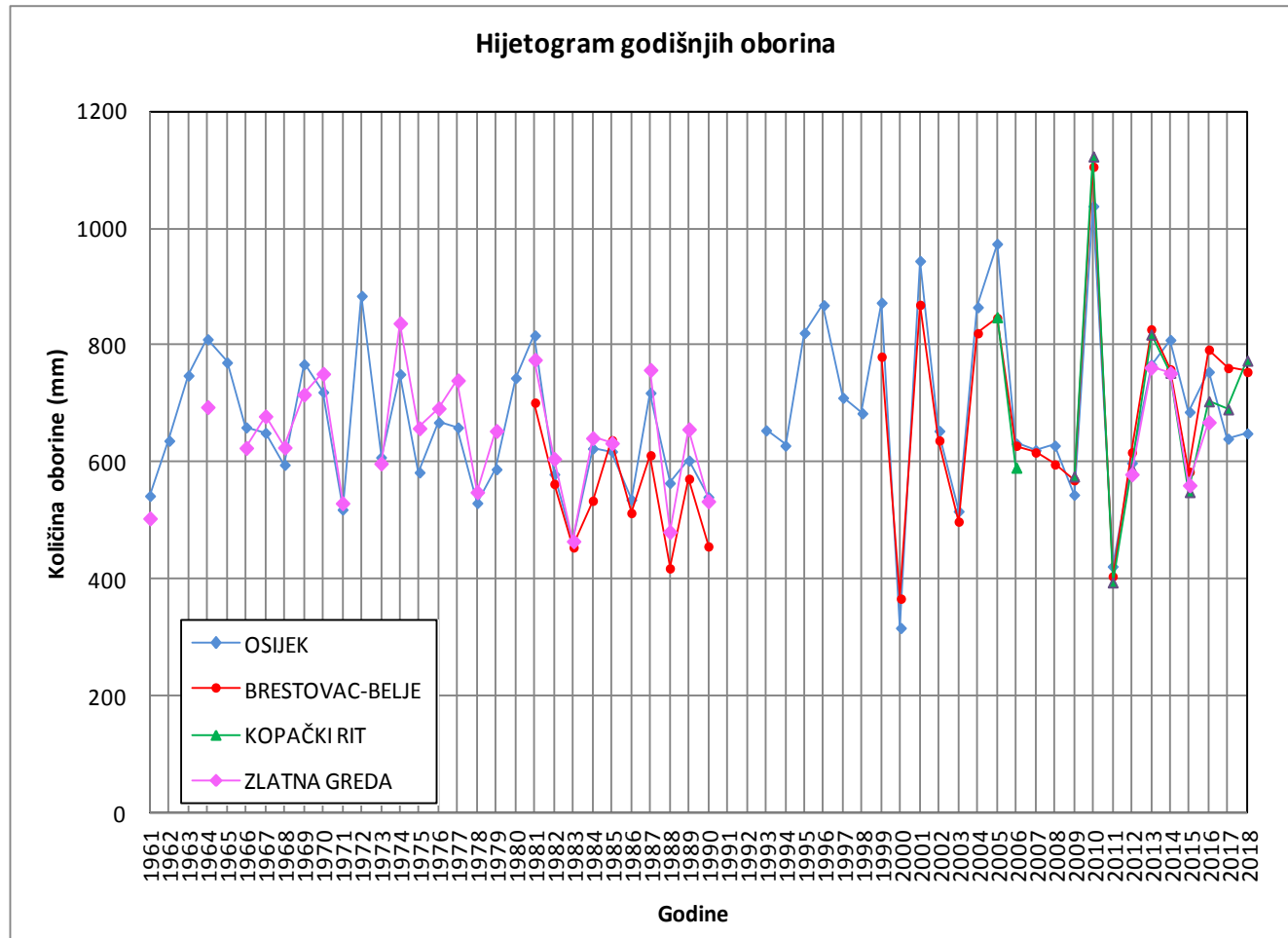
skupina ekoloških čimbenika koji zajedno sa ostalim čimbenicima (karakteristike tla, geološka podloga, reljef, biotički čimbenici) utječe na rast, razvoj i rasprostranjenje organizama

makroklima - određuje sastav i strukturu životnih zajednica

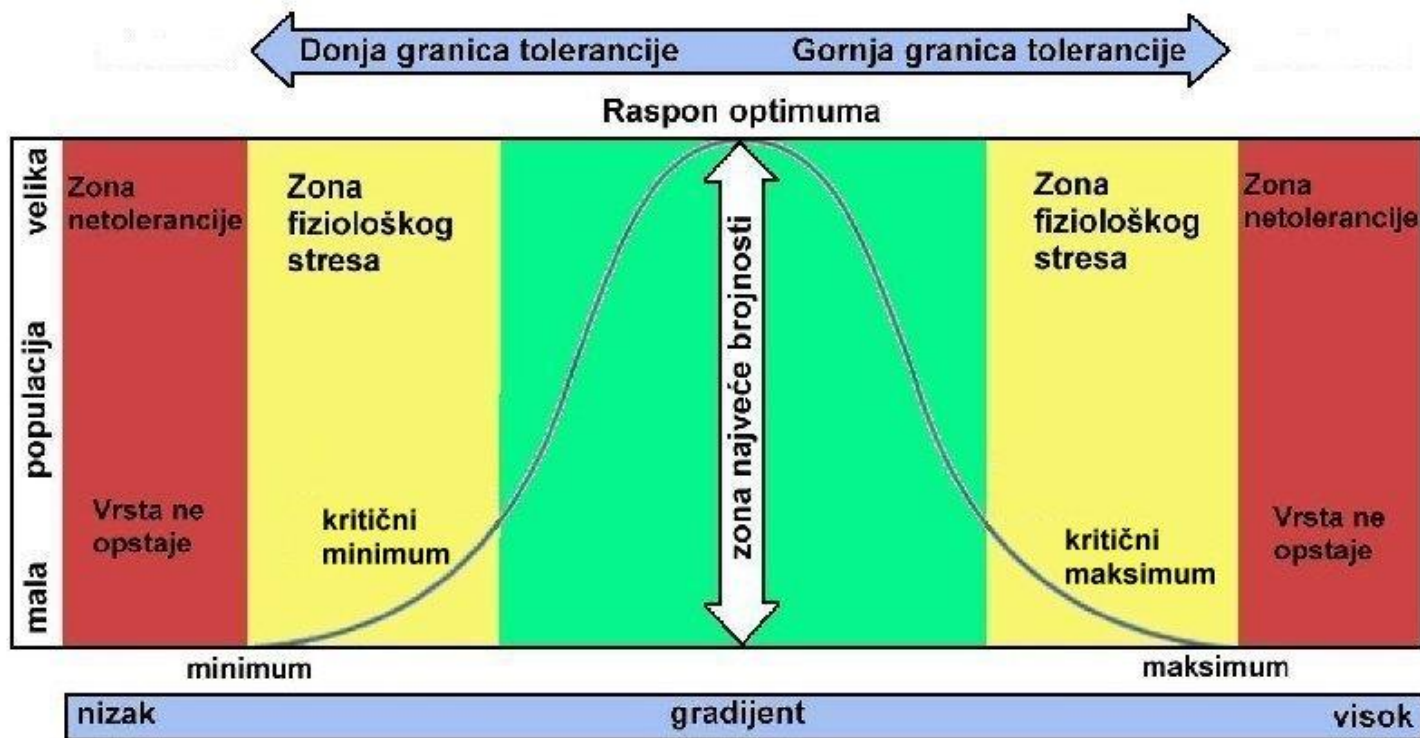
mikroklima - važna za opstanak i razvoj pojedinih vrsta.

ekoklima – grupa organizama mijenja klimatske karakteristike na nekom području (utjecaj na mezoklimu)

... hijetogram

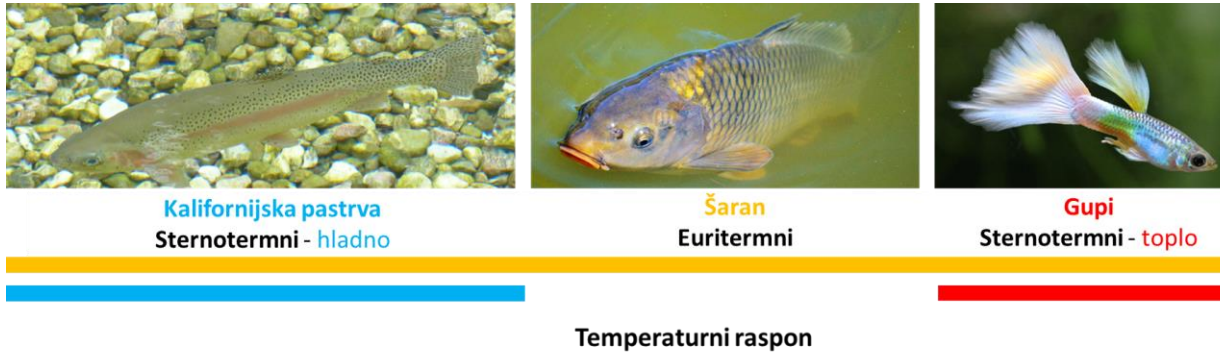
- grafički prikaz količina ili intenziteta oborina u vremenu
- Zagreb: oko 900 mm
- Osijek: oko 650 mm

- **Ekološka valencija** – razmak između graničnih vrijednosti određenog ekološkog čimbenika unutar kojeg je moguć život određene vrste

oligovalentni tip
 mezovalentni tip
 polivalentni tip

- **Eurivalentne vrste** – podnose velika kolebanje pojedinih ekoloških čimbenika. **Generalisti** su vrste koje pokazuju široku ekološku valenciju prema većem broju ekoloških čimbenika.
- **Stenovalentne vrste** – opstaju samo ako su kolebanja ekoloških čimbenika mala. **Specijalisti** su vrste koje imaju usku ekološku valenciju za više čimbenika.

ČIMBENIK		
	euritermna	stenotermna
VLAŽNOST	eurihigra	stenohigra
SVJETLOST	eurifota	stenofota
SALINITET	eurihalina	stenohalina
TLAK	euribata	stenobata
HRANA	eurifaga	stenofaga

- Liebig–ovo pravilo minimuma**

Rast biljaka određen je onim elementom koji se u danom trenutku nalazi u minimumu (najčešće fosfor).

- Ograničavajući čimbenici**

Razvoj i opstanak živih organizama određuju oni čimbenici koji su udaljeniji od optimuma, ili su čak izvan granica ekološke valencije.

- Homeostaza**

Održavanje unutarnje ravnoteže bez obzira na variranje čimbenika okoliša